

ČÁST II.

PŮSOBNOST ČSÚ VE VOLBÁCH

1. Základní údaje

Na zajištění přípravy a průběhu voleb se podílel Český statistický úřad, jehož hlavním úkolem, jako jednoho ze zákonem jmenovaných volebních orgánů, bylo stanovení závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb. Zpracování a prezentaci výsledků voleb také zcela samostatně a nezávisle na jiných volebních orgánech zajišťoval. Postavení a úkoly Českého statistického úřadu ve volbách byly rámcově vymezen zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

Podrobně se jednotlivými úkoly v přípravě voleb zabývalo vedení ČSÚ a byl pro ně zpracován podrobný harmonogram příprav, jehož plnění bylo průběžně projednáváno na poradách řídicí skupiny. Uskutečnila se i porada s pracovníky regionálních pracovišť ČSÚ, zaměřených zejména na odbornou přípravu zaměstnanců, na vytvoření dostatečných zpracovatelských kapacit a na otázky nákladů na volby a principů čerpání účelových rozpočtových prostředků.

2. Metodická a technicko-organizační příprava zpracování výsledků hlasování.

Způsob zpracování, postup pracovníků ČSÚ v jednotlivých fázích zpracování, popis technických zařízení a funkcí programového vybavení byl dán technickým projektem a příslušnou dokumentací pro obsluhu počítačů. Součástí těchto dokumentů byl i popis bezpečnostních opatření proti možnému zanesení chyb do systému zpracování a podrobný popis systému prezentace výsledků voleb pro kandidující strany, ostatní volební orgány a veřejnost.

Mimořádná pozornost byla při tom věnována práci okrskových volebních komisí vzhledem k tomu, že tyto komise zjišťovaly výsledky voleb do zastupitelstev krajů a zhruba na jedné třetině území České republiky souběžně také výsledky hlasování ve volbách do Senátu. Postup okrskových volebních komisí upravovaly pokyny, vydané ČSÚ jako součást závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb.

Se všemi vydanými pokyny byly seznámeny příslušné volební orgány, zejména pak okrskové volební komise, pro které byla organizována školení s doprovodným promítnutím instruktážního videopořadu. Pro okrskové volební komise byl také připraven program pro vyhotovení zápisu a pro předání výsledků hlasování v elektronické formě. Na lektorském zabezpečení těchto akcí se převažující mírou podíleli zaměstnanci regionálních pracovišť ČSÚ.

Významným úkolem ČSÚ byl výběr a příprava zaměstnanců, kteří podle volební legislativy museli být pro výkon svěřených činností vybaveni písemným pověřením. Šlo zejména o zajištění přebíracích pracovišť ČSÚ, vytvářených u pověřených obecních úřadů a v Plzni, Brně a Ostravě u úřadů městských částí a městských obvodů v celkovém počtu téměř 500 pracovišť. Dále pak o pracoviště ČSÚ u krajských úřadů, kde se podepisoval zápis o výsledku voleb a zajišťovalo se předávání informací stranám v písemné i elektronické formě. Celkem bylo pro tyto volby, konané společně s volbami do Senátu, připraveno cca 750 zaměstnanců.

Další osoby byly najímány krátkodobě pro výkon dílčích činností na přebíracích pracovištích ČSÚ, např. pro kontrolu údajů přebíraných od okrskových volebních komisí nebo jejich pořizování. Jednalo se především o zaměstnance pověřených obecních úřadů .

Vzhledem k tomu, že stejným technickým systémem byly zpracovávány i výsledky voleb do Senátu, nelze říci, kolik kterých kapacit bylo použito na volby do Senátu a kolik na volby do krajských zastupitelstev. Celkem bylo ve zpracování výsledků obou druhů voleb nasazeno:

- více než 1 300 počítačů na pořízení vstupních dat v naprosté většině zapůjčených od obecních úřadů v místě, kde bylo vytvořeno přebírací pracoviště,

- cca 450 počítačů pro zpracování a přenosy okrskových dat k centrálnímu zpracování a prezentaci, v jednotné konfiguraci dodaných jako součást komplexu služeb f. Alwil,
- cca 50 počítačů pro poskytování informací na úrovni krajských a pověřených obecních úřadů, převážně zapůjčených od těchto úřadů nebo dodaných f. Alwil,
- výpočetní systém pro centrální zpracování, ukládání a prezentaci výsledků v ČSÚ - ústředí,
- cca 3 200 osob, z toho bylo cca 930 vlastních zaměstnanců ČSÚ včetně cca 750 osob s pověřením ve smyslu zákona.

Pro průběžné předávání převzatých okrskových dat k uložení, sumarizaci a prezentaci v centrální databázi a ke zpracování a poskytování informací na pracovištích u krajských úřadů bylo využito přenosových služeb f. Telefonica O₂, smluvně zajištěných na základě zadání veřejné zakázky.

Programové vybavení pro zpracování na úrovni okrsku, přebíracího pracoviště a v centru vyhotovil ČSÚ vlastními silami, programové vybavení pro prezentaci výsledků voleb řešila dodavatelsky firma Orsia. Softwarové a technické služby při zpracování zajišťovala souhrnně firma Alwil.

Celý projekt zpracování byl v úplné technologii ověřován před volbami ve třech celoplošných zkouškách na simulovaném příkladu a formou zátěžových testů.

3. Průběh zpracování výsledků hlasování.

Systém zpracování výsledků voleb byl postaven na skutečnosti, že rozhodujícím momentem bylo schválení zápisu o průběhu a výsledku hlasování příslušnou okrskovou volební komisí. Volební legislativa již žádnému volebnímu orgánu neukládala zápisy okrskových volebních komisí přezkoumávat a jedinou kontrolní funkci v tomto směru má ČSÚ, který v případě chyb v zápisu jej může odmítnout a stanovit okrskové volební komisi lhůtu, ve které má nedostatky odstranit.

Bezchybně převzaté výsledky z volebních okrsků byly průběžně přejímány k ukládání a postupné sumarizaci v centrální databázi. Po převzetí výsledků za všechny okrsky kraje byl zjištěn celkový počet platných hlasů v kraji, počty hlasů pro jednotlivé strany, vypočteno rozdělení mandátů v zastupitelstvu a vyhotoven zápis o výsledku voleb do zastupitelstva kraje. Systém zpracování byl vybudován jako interaktivní systém přístupu cca 450 klientských stanic do centrální databáze v reálném čase, ze kterého byly převzaté okrskové výsledky neprodleně k dispozici v prezentačním systému a tak, např. přes internet, dostupné všem zájemcům.

Svého hlavního úkolu, zpracovat výsledky voleb v nejvyšší kvalitě při zajištění bezpečnosti systému zpracování a při zajištění co nejširší informovanosti o průběhu zpracování i o konečných výsledcích voleb jak kandidujících stran, tak i veřejnosti, se ČSÚ zhostil velmi dobře a v tomto směru k jeho práci nebyly žádné připomínky.

Neméně významným faktorem při posuzování úspěšnosti systému zpracování výsledků voleb je i faktor času, v jakém postupná sumarizace probíhá a kdy jsou konečné výsledky voleb k dispozici. Je třeba si uvědomit, že stejným technickým systémem byly vedle výsledků voleb do zastupitelstev krajů zpracovávány i výsledky voleb do Senátu.

Výsledky voleb do zastupitelstev krajů byly zpracovány v sobotu 18.10.2008 krátce po 22.00 hodině, tj. za cca 8 hodin od uzavření volebních místností. Přitom však již za necelé 4 hodiny byly zpracovány výsledky z 95 % okrsků. Ke zdárnému a rychlému průběhu zpracování přispělo významným způsobem i stále se zvyšující využití programu ČSÚ pro vyhotovení zápisu okrskovými komisemi.

Celkové výsledky voleb do zastupitelstev krajů pak zveřejnila Státní volební komise v Hospodářských novinách dne 21. října 2008. Úplné soubory výsledků voleb v členění podle volebních okrsků jsou i nadále uchovávány v Českém statistickém úřadu.